

به نام خدا

کلاس خلاق، آموزش خلاق

مولفان :

منصوره شفیعی

الهام آباریان

مهدیه خسرو

سولماز عابدینی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۵)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

Chaponashr.ir

سرشناسه : شفيعی ، منصوره ، ۱۳۵۲
عنوان و نام پديدآورندگان: کلاس خلاق، آموزش خلاق / مولفان: منصوره شفيعی ، الهام آباريان
مهدیه خسرو ، سولماز عابدينی
مشخصات نشر : انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ايران)، ۱۴۰۵.
مشخصات ظاهري : ۱۰۹ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۱۲۹-۴۵۴-۱
شناسه افزوده : آباريان ، الهام ، ۱۳۵۵
شناسه افزوده : خسرو ، مهدیه ، ۱۳۵۸
شناسه افزوده : عابدينی ، سولماز ، ۱۳۶۵
وضعيت فهرست نویسی : فييا
يادداشت : کتابنامه.
موضوع : کلاس خلاق، آموزش خلاق
رده بندي کنگره : TP ۹۸۳
رده بندي ديویی : ۶۶۸/۵۵
شماره کتابشناسی ملی : ۸۸۶۵۲۱۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی : فييا

نام کتاب: کلاس خلاق، آموزش خلاق
مولفان: منصوره شفيعی - الهام آباريان - مهدیه خسرو - سولماز عابدينی
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ايران)
صفحه آرايی، تنظيم و طرح جلد: الهام غفاری
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۵
چاپ: زبرجد
قيمت: ۱۸۰۰۰۰ تومان
فروش نسخه الكترونيکی - کتاب رسان :
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۱۲۹-۴۵۴-۱
تلفن مرکز پخش : ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست

پیشگفتار	۵
مقدمه	۷
فصل اول: مبانی کلاس خلاق و آموزش خلاق	۱۱
مفهوم و ویژگی‌های کلاس خلاق	۱۶
اصول و مبانی آموزش خلاق	۱۹
نقش معلم در پرورش خلاقیت	۲۵
ویژگی‌های یادگیرنده خلاق	۲۹
فصل دوم: طراحی و مدیریت کلاس خلاق	۳۳
سازمان‌دهی فضای آموزشی برای تقویت خلاقیت	۳۷
ایجاد انگیزه و مشارکت فعال در کلاس	۴۰
مدیریت تعامل و ارتباط مؤثر میان فراگیران	۴۵
برنامه‌ریزی آموزشی بر پایه خلاقیت	۴۹
فصل سوم: روش‌ها و راهبردهای آموزش خلاق	۵۷
آموزش مسئله‌محور و پرورش اندیشه	۶۳
یادگیری مشارکتی و کار گروهی	۶۹
بازی، داستان و نمایش در آموزش	۷۶
تقویت تفکر انتقادی، نوآوری و حل مسئله	۸۱
فصل چهارم: ارزشیابی و توسعه آموزش خلاق	۸۷
شیوه‌های ارزشیابی در کلاس خلاق	۹۲

۹۵	 شناسایی و پرورش استعداد های خلاق
۹۸	 موانع آموزش خلاق و راهکار های رفع آن ها
۱۰۱	 آینده نگری و بهبود مستمر کلاس خلاق
۱۰۴	 نتیجه گیری
۱۰۷	 منابع

پیشگفتار

آموزش در روزگار کنونی دیگر تنها انتقال دانسته‌ها از معلم به فراگیر نیست، بلکه فرایندی پویا، هدفمند و الهام‌بخش است که زمینه رشد اندیشه، پرورش توانایی‌های فردی و شکوفایی استعدادهای نهفته را فراهم می‌آورد. در این میان، کلاس درس زمانی به محیطی اثرگذار تبدیل می‌شود که فرصت اندیشیدن، تجربه کردن، پرسشگری، نوآوری و مشارکت فعال را برای همه فراگیران فراهم سازد. چنین محیطی را می‌توان «کلاس خلاق» نامید؛ کلاسی که در آن یادگیری به تجربه‌ای لذت‌بخش، عمیق و ماندگار تبدیل می‌شود.

خلاقیت، نیاز اساسی نظام‌های آموزشی در قرن حاضر است. جامعه‌ای که به دنبال پیشرفت، نوآوری و توسعه پایدار است، بیش از هر زمان دیگری به افرادی نیاز دارد که بتوانند مسائل را از زوایای گوناگون ببینند، راه‌حل‌های تازه ارائه دهند و با تغییرات پیوسته جهان هماهنگ شوند. دستیابی به این هدف، بدون تحول در شیوه‌های آموزش و مدیریت کلاس درس امکان‌پذیر نیست.

کتاب «کلاس خلاق، آموزش خلاق» با این باور نگاشته شده است که هر معلم می‌تواند با بهره‌گیری از روش‌های علمی و کاربردی، محیطی پویا و انگیزه‌بخش برای یادگیری ایجاد کند. در این کتاب تلاش شده است تا ضمن تبیین مبانی نظری خلاقیت در آموزش، راهکارهای عملی برای طراحی کلاس، مدیریت فرایند یاددهی و یادگیری، به‌کارگیری روش‌های آموزشی نوآورانه و ارزشیابی اثربخش ارائه شود.

مطالب این کتاب به گونه‌ای تنظیم شده است که علاوه بر استفاده استادان، معلمان، دانشجو معلمان و دانشجویان رشته‌های علوم تربیتی، برای همه علاقه‌مندان به بهبود کیفیت آموزش نیز سودمند باشد. در هر فصل، کوشش شده است میان مباحث نظری و کاربردهای عملی پیوندی منطقی برقرار شود تا خواننده بتواند آموخته‌های خود را در محیط واقعی کلاس درس به کار گیرد.

امید است این اثر بتواند گامی هرچند کوچک در مسیر گسترش فرهنگ خلاقیت در آموزش، ارتقای کیفیت یادگیری و توانمندسازی معلمان و فراگیران بردارد و زمینه‌ساز شکل‌گیری کلاس‌هایی باشد که در آن اندیشیدن، پرسیدن، تجربه کردن و آفرینش ارزشمندترین بخش فرایند یادگیری باشد.

با امید به آنکه آموزش، همواره سرچشمه رشد، آگاهی، خلاقیت و تعالی انسان باشد.

مقدمه

آموزش، زیربنای رشد فردی و اجتماعی هر جامعه است و کیفیت آن نقش تعیین کننده‌ای در شکل‌گیری آینده نسل‌ها دارد. در دنیای امروز که تغییرات علمی، فرهنگی و اجتماعی با شتابی چشمگیر رخ می‌دهد، دیگر نمی‌توان با شیوه‌های سنتی و یکنواخت به نیازهای یادگیرندگان پاسخ داد. کلاس درس باید به محیطی پویا، الهام‌بخش و سرشار از فرصت‌های یادگیری تبدیل شود؛ محیطی که در آن هر فراگیر بتواند استعدادهای خود را کشف کند، اندیشه‌هایش را آزادانه بیان نماید و با اعتماد به توانایی‌های خویش مسیر یادگیری را طی کند. آموزش زمانی اثربخش خواهد بود که ذهن فراگیر را به جست‌وجو، پرسشگری، تجربه، تحلیل و آفرینش سوق دهد و او را از نقش شنونده صرف به مشارکت‌کننده‌ای فعال در فرایند یادگیری تبدیل کند. از این رو، خلاقیت به عنوان یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های آموزش اثربخش، جایگاهی ویژه در نظام‌های آموزشی یافته است. کلاس خلاق محیطی است که در آن یادگیری تنها به حفظ مطالب محدود نمی‌شود، بلکه فرصتی برای اندیشیدن، کشف کردن، آزمودن و خلق ایده‌های تازه فراهم می‌آورد. در چنین کلاسی، معلم تنها انتقال‌دهنده دانش نیست، بلکه هدایت‌کننده، تسهیل‌گر و انگیزه‌بخش یادگیری است و فراگیران نیز با مشارکت فعال، مسئولیت یادگیری خود را بر عهده می‌گیرند.

آموزش خلاق با تکیه بر توانایی‌های ذهنی، عاطفی و اجتماعی فراگیران تلاش می‌کند یادگیری را به تجربه‌ای معنادار، لذت‌بخش و ماندگار تبدیل کند. این رویکرد بر این باور استوار است که هر انسان از ظرفیت خلاقیت برخوردار است و اگر شرایط مناسب فراهم شود، می‌تواند اندیشه‌های نو و راهکارهای ارزشمند ارائه دهد. به همین دلیل، ایجاد محیطی امن، پویا و سرشار از احترام متقابل، یکی از پیش‌نیازهای شکل‌گیری کلاس خلاق به شمار می‌آید. در چنین فضایی، اشتباه کردن بخشی طبیعی از فرایند یادگیری محسوب می‌شود و پرسشگری، کنجکاوی و نوآوری مورد تشویق قرار می‌گیرد. تحول در آموزش بدون تحول در نگرش معلمان

امکان‌پذیر نیست و معلمی که خود اهل یادگیری، پژوهش و نوآوری باشد، می‌تواند الهام‌بخش فراگیران نیز باشد. بهره‌گیری از روش‌های متنوع آموزشی، توجه به تفاوت‌های فردی، ایجاد فرصت برای فعالیت‌های گروهی و فراهم ساختن زمینه تجربه‌های عملی، از مهم‌ترین عوامل موفقیت آموزش خلاق به شمار می‌رود. هدف از نگارش این کتاب، تبیین مبانی علمی و کاربردی کلاس خلاق و ارائه راهکارهایی است که بتواند کیفیت فرایند یاددهی و یادگیری را ارتقا دهد و معلمان را در طراحی محیط‌های آموزشی پویا، اثربخش و انگیزه‌بخش یاری رساند.

امروزه نقش آموزش تنها انتقال مجموعه‌ای از اطلاعات و دانسته‌ها نیست، بلکه پرورش انسان‌هایی اندیشمند، مسئولیت‌پذیر، خلاق و توانمند برای رویارویی با مسائل گوناگون زندگی است. تحقق این هدف مستلزم آن است که کلاس درس از محیطی یک‌سویه و مبتنی بر حفظ مطالب، به فضایی پویا، مشارکتی و یادگیرنده‌محور تبدیل شود. در کلاس خلاق، یادگیری نتیجه تعامل، تجربه، کاوش، گفت‌وگو و همکاری است و فراگیران با مشارکت فعال، دانش و مهارت‌های خود را توسعه می‌دهند. معلم در چنین محیطی تلاش می‌کند با ایجاد انگیزه، طرح پرسش‌های اندیشه‌برانگیز، فراهم ساختن فرصت‌های تجربه عملی و هدایت فعالیت‌های گروهی، زمینه رشد همه‌جانبه فراگیران را فراهم سازد. توجه به تفاوت‌های فردی، احترام به دیدگاه‌های گوناگون و تقویت اعتماد به نفس از ویژگی‌های اساسی آموزش خلاق به شمار می‌آید. زمانی که فراگیر احساس کند اندیشه‌های او ارزشمند است و می‌تواند بدون نگرانی از قضاوت دیگران دیدگاه خود را بیان کند، زمینه شکوفایی توانایی‌های ذهنی و اجتماعی او فراهم خواهد شد. آموزش خلاق همچنین بر پیوند میان آموخته‌های نظری و تجربه‌های واقعی زندگی تأکید دارد و تلاش می‌کند مفاهیم آموزشی را از حالت انتزاعی خارج ساخته و به موقعیت‌های کاربردی نزدیک کند.

در چنین شرایطی، یادگیری عمق بیشتری پیدا می‌کند و آثار آن برای مدت طولانی‌تری در ذهن فراگیر باقی می‌ماند. بهره‌گیری از فعالیت‌های پژوهشی، حل مسئله، گفت‌وگوی سازنده،

مشاهده، آزمایش، بازی‌های آموزشی و پروژه‌های عملی می‌تواند زمینه پرورش تفکر خلاق و تقویت مهارت‌های شناختی را فراهم آورد. همچنین ایجاد فضای عاطفی مثبت، تشویق به همکاری، احترام به تفاوت‌ها و توجه به نیازهای روانی فراگیران، نقش مهمی در افزایش انگیزه و علاقه به یادگیری دارد. آموزش خلاق فرایندی پویا و مستمر است که نیازمند بازنگری مداوم در روش‌های تدریس، شیوه‌های ارزشیابی و نحوه تعامل میان معلم و فراگیران است. هر اندازه محیط آموزشی از انعطاف‌پذیری بیشتری برخوردار باشد، فرصت‌های بیشتری برای بروز خلاقیت و نوآوری فراهم خواهد شد. از این رو، توسعه فرهنگ خلاقیت در کلاس درس نه یک انتخاب، بلکه ضرورتی برای ارتقای کیفیت آموزش و آماده‌سازی نسل آینده برای زندگی در جامعه‌ای پویا، پیچیده و در حال تحول است. امید می‌رود مطالب این کتاب بتواند زمینه‌ای برای تغییر نگرش نسبت به فرایند آموزش فراهم آورد و راهنمایی کاربردی برای همه کسانی باشد که در مسیر ساختن کلاس‌هایی پویا، اندیشه‌ورز و خلاق گام برمی‌دارند.

فصل اول

مبانی کلاس خلاق و آموزش خلاق

کلاس خلاق، بستری پویا برای یادگیری، اندیشیدن، تجربه کردن و رشد همه‌جانبه فراگیران است. در این نوع کلاس، آموزش تنها به انتقال اطلاعات محدود نمی‌شود، بلکه زمینه‌ای برای شکوفایی توانایی‌های ذهنی، عاطفی، اجتماعی و عملی فراگیران فراهم می‌آید. جهان امروز با سرعتی چشمگیر در حال تغییر است و نظام‌های آموزشی نیز ناگزیرند خود را با این تغییرات هماهنگ سازند. دیگر نمی‌توان با روش‌های یکنواخت و حافظه‌محور، نسلی را تربیت کرد که بتواند در برابر مسائل پیچیده زندگی، تصمیم‌های درست بگیرد و راه‌حل‌های نوآورانه ارائه دهد. از این رو، خلاقیت به عنوان یکی از اساسی‌ترین مؤلفه‌های آموزش نوین، جایگاه ویژه‌ای در فرایند یاددهی و یادگیری پیدا کرده است. خلاقیت توانایی تولید اندیشه‌های نو، یافتن راه‌حل‌های تازه و نگاه متفاوت به مسائل است. این توانایی تنها یک ویژگی ذاتی نیست، بلکه مهارتی است که می‌تواند در محیطی مناسب رشد یابد و تقویت شود. کلاس درس یکی از مهم‌ترین محیط‌هایی است که فرصت پرورش این توانایی را در اختیار فراگیران قرار می‌دهد. هر اندازه فضای کلاس بر پایه احترام، اعتماد، آزادی بیان، مشارکت و تعامل شکل گیرد، امکان شکوفایی خلاقیت نیز بیشتر خواهد شد. در چنین محیطی، فراگیران از بیان دیدگاه‌های خود هراس ندارند و می‌توانند بدون نگرانی از سرزنش یا تمسخر، ایده‌های خود را مطرح کنند.

آموزش خلاق بر این اصل استوار است که هر فراگیر دارای استعدادها، توانایی‌ها و شیوه یادگیری ویژه خود است. بنابراین، معلم باید با شناخت تفاوت‌های فردی، فرصت‌های متنوعی

برای یادگیری فراهم آورد تا همه فراگیران بتوانند متناسب با توانایی‌های خود رشد کنند. توجه به تفاوت‌های فردی نه تنها موجب افزایش کیفیت یادگیری می‌شود، بلکه احساس ارزشمندی، اعتماد به نفس و انگیزه را نیز در فراگیران تقویت می‌کند. در این رویکرد، موفقیت تنها به کسب نمره‌های بالا محدود نمی‌شود، بلکه میزان رشد فکری، توانایی حل مسئله، قدرت تحلیل، همکاری با دیگران و مسئولیت‌پذیری نیز از شاخص‌های مهم پیشرفت به شمار می‌آید.

یکی از ویژگی‌های اساسی کلاس خلاق، فعال بودن فراگیران در تمام مراحل یادگیری است. آنان تنها شنونده سخنان معلم نیستند، بلکه با مشاهده، پرسشگری، بحث، پژوهش، آزمایش، تولید ایده و اجرای فعالیت‌های گوناگون در ساختن دانش مشارکت می‌کنند. این مشارکت سبب می‌شود یادگیری از حالت سطحی خارج شده و به یادگیری عمیق و پایدار تبدیل شود. هنگامی که فراگیر خود در کشف پاسخ‌ها نقش داشته باشد، مفاهیم را بهتر درک می‌کند و توانایی به کارگیری آن‌ها را در موقعیت‌های جدید به دست می‌آورد.

در کلاس خلاق، معلم نقش هدایت‌کننده فرایند یادگیری را بر عهده دارد. او به جای آنکه تنها پاسخ‌ها را ارائه دهد، با طرح پرسش‌های هدفمند، ایجاد موقعیت‌های یادگیری و هدایت بحث‌های کلاسی، فراگیران را به اندیشیدن و جست‌وجوی پاسخ تشویق می‌کند. چنین معلمی به جای تأکید بر حفظ مطالب، بر درک مفاهیم، تحلیل، استدلال و کاربرد دانش در زندگی واقعی تمرکز دارد. او باور دارد که یادگیری زمانی ارزشمند است که فراگیر بتواند از آموخته‌های خود برای حل مسائل واقعی استفاده کند. محیط فیزیکی کلاس نیز در شکل‌گیری آموزش خلاق نقش مهمی دارد. چیدمان مناسب، نور کافی، استفاده از ابزارهای آموزشی، نمایش آثار فراگیران و فراهم بودن امکان انجام فعالیت‌های گروهی، همگی می‌توانند انگیزه یادگیری را افزایش دهند. محیط آموزشی زمانی اثربخش خواهد بود که احساس امنیت،

آرامش و نشاط را در فراگیران تقویت کند. در چنین فضایی، یادگیری به فعالیتی دلپذیر تبدیل می‌شود و فراگیران با علاقه بیشتری در فعالیتهای آموزشی شرکت می‌کنند.

یکی دیگر از مبانی آموزش خلاق، تقویت روحیه پرسشگری است. پرسیدن، آغاز اندیشیدن و جست‌وجوی حقیقت است. فراگیرانی که فرصت طرح پرسش‌های خود را پیدا می‌کنند، ذهنی فعال‌تر و خلاق‌تر خواهند داشت. معلم باید پرسش‌های فراگیران را ارزشمند بداند و آنان را به کاوش بیشتر تشویق کند. بسیاری از نوآوری‌ها و دستاوردهای علمی، نتیجه پرسش‌هایی بوده‌اند که ذهن پژوهشگران را به خود مشغول کرده است. بنابراین، کلاس خلاق باید محیطی باشد که در آن پرسیدن نه تنها مجاز، بلکه ارزشمند و ضروری تلقی شود. آموزش خلاق همچنین بر همکاری و یادگیری جمعی تأکید فراوان دارد. فعالیتهای گروهی موجب می‌شود فراگیران دیدگاه‌های مختلف را بشنوند، مهارت گفت‌وگو را بیاموزند، مسئولیت‌پذیر شوند و برای رسیدن به هدفی مشترک با یکدیگر همکاری کنند. این تجربه‌ها علاوه بر تقویت یادگیری، مهارت‌های اجتماعی و اخلاقی آنان را نیز پرورش می‌دهد و زمینه شکل‌گیری روحیه همدلی، احترام متقابل و مشارکت را فراهم می‌سازد. مبانی کلاس خلاق و آموزش خلاق بر این حقیقت استوار است که آموزش باید انسان را برای زندگی آماده کند، نه صرفاً برای آزمون. هر اندازه کلاس درس بتواند اندیشه، خلاقیت، مسئولیت‌پذیری، اخلاق، همکاری، نوآوری و توانایی حل مسئله را در فراگیران پرورش دهد، رسالت واقعی خود را با موفقیت بیشتری انجام داده است. آینده جوامع در گرو کیفیت آموزش امروز است و کلاس خلاق می‌تواند یکی از مهم‌ترین بسترهای تربیت نسلی آگاه، توانمند، مسئول و خلاق باشد که با دانش، خرد و نوآوری در مسیر پیشرفت جامعه گام بردارد.

توسعه کلاس خلاق نیازمند تغییر نگرش نسبت به مفهوم یادگیری است. یادگیری زمانی عمیق و ماندگار خواهد بود که فراگیر خود در ساختن دانش نقش داشته باشد. هنگامی که

دانش آموز تنها دریافت کننده اطلاعات باشد، بخش زیادی از آموخته ها پس از مدت کوتاهی فراموش می شود، اما اگر در جریان یادگیری مشاهده کند، آزمایش انجام دهد، درباره موضوع گفت و گو کند، فرضیه بسازد و نتیجه گیری نماید، مفاهیم به بخشی از ساختار ذهنی او تبدیل خواهند شد. به همین دلیل، آموزش خلاق بر مشارکت فعال فراگیران در تمامی مراحل آموزش تأکید دارد. یکی از ارکان اساسی کلاس خلاق، ایجاد انگیزه درونی برای یادگیری است. انگیزه درونی زمانی شکل می گیرد که فراگیر احساس کند یادگیری برای او ارزشمند، کاربردی و لذت بخش است. معلم با انتخاب موضوعات متناسب با نیازها و علایق فراگیران، ایجاد موقعیت های چالش برانگیز و ارائه بازخوردهای سازنده می تواند این انگیزه را تقویت کند. تشویق باید به گونه ای باشد که تلاش، پشتکار، خلاقیت و پیشرفت فرد را مورد توجه قرار دهد، نه اینکه تنها بر نتیجه نهایی تمرکز داشته باشد. در آموزش خلاق، اشتباه کردن بخشی طبیعی از فرایند یادگیری است. بسیاری از ایده های ارزشمند پس از چندین بار آزمون، اصلاح و بازنگری شکل گرفته اند. اگر فراگیر از اشتباه کردن بترسد، جرئت تجربه کردن و نوآوری را از دست خواهد داد. بنابراین، معلم باید فضایی ایجاد کند که اشتباه به عنوان فرصتی برای یادگیری و رشد تلقی شود. بررسی علت اشتباه، تحلیل مسیر انجام فعالیت و یافتن راه حل مناسب، خود بخشی از آموزش مؤثر است. تفکر خلاق با مشاهده دقیق آغاز می شود. فراگیر باید بیاموزد که پدیده های پیرامون خود را با دقت بیشتری ببیند، میان اطلاعات مختلف ارتباط برقرار کند و از زاویه های گوناگون به مسائل نگاه کند. تقویت مهارت مشاهده، مقایسه، طبقه بندی، تحلیل و نتیجه گیری، زمینه شکل گیری اندیشه های نو را فراهم می آورد. کلاس خلاق فرصت هایی فراهم می کند تا فراگیران از طریق تجربه مستقیم، به کشف مفاهیم برسند و تنها به توضیحات معلم وابسته نباشند.

یکی دیگر از ویژگی های مهم آموزش خلاق، توجه به تفاوت سرعت یادگیری افراد است. همه فراگیران در یک زمان و با یک شیوه یاد نمی گیرند. برخی از راه مشاهده بهتر می آموزند،

برخی با انجام فعالیت عملی، گروهی دیگر از طریق گفت‌وگو و عده‌ای با مطالعه فردی. معلم خلاق این تفاوت‌ها را می‌شناسد و از روش‌های متنوع استفاده می‌کند تا فرصت یادگیری برای همه فراهم شود. این تنوع نه تنها کیفیت آموزش را افزایش می‌دهد، بلکه احساس عدالت آموزشی را نیز تقویت می‌کند. ارتباط عاطفی مثبت میان معلم و فراگیر، یکی از عوامل مؤثر در موفقیت کلاس خلاق است. زمانی که فراگیر احساس احترام، امنیت و حمایت کند، با اعتماد بیشتری در فعالیت‌های آموزشی مشارکت خواهد کرد. رفتار منصفانه، گوش دادن فعال، توجه به نیازهای فردی و برخورد محترمانه، زمینه شکل‌گیری این ارتباط را فراهم می‌کند. معلمی که با مهربانی و در عین حال با قاطعیت کلاس را مدیریت می‌کند، می‌تواند محیطی آرام و سازنده برای یادگیری ایجاد کند.

پرسش‌های باز و اندیشه‌برانگیز، جایگاه ویژه‌ای در آموزش خلاق دارند. این پرسش‌ها پاسخ واحد و از پیش تعیین‌شده ندارند و فراگیر را به تفکر، استدلال و ارائه دیدگاه‌های گوناگون دعوت می‌کنند. استفاده از چنین پرسش‌هایی موجب می‌شود ذهن فراگیر از حفظ کردن فاصله بگیرد و به تحلیل، ارزیابی و آفرینش ایده‌های تازه روی آورد. هرچه فرصت بیشتری برای گفت‌وگو و تبادل نظر فراهم شود، زمینه رشد خلاقیت نیز گسترده‌تر خواهد شد. ارزشیابی در کلاس خلاق نیز رویکردی متفاوت دارد. هدف از ارزشیابی تنها سنجش میزان حفظ مطالب نیست، بلکه بررسی میزان رشد مهارت‌ها، نگرش‌ها، خلاقیت، همکاری، مسئولیت‌پذیری و توانایی حل مسئله است. استفاده از مشاهده، پوشه کار، فعالیت‌های پژوهشی، ارائه‌های کلاسی، خودارزیابی و هم‌ارزیابی می‌تواند تصویر دقیق‌تری از پیشرفت فراگیر ارائه دهد. چنین ارزشیابی‌ای علاوه بر سنجش، نقش آموزشی نیز دارد و به فراگیر کمک می‌کند نقاط قوت و زمینه‌های قابل بهبود خود را بهتر بشناسد.